

MÉCSVILÁG

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLAI EGYESÜLET IDŐSZAKOS KIADVÁNYA

Helyzetkép

Élünk! Működünk...

A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület székhelye 2005. október 31-ig a Kazinczy u. 23. szám alatt lévő Domján-ház. Az utóbbi években sok gondot okozott a ház működési költségeinek biztosítása. Az állagmegóvás, a felújítások fokozatosan halasztódtak, csak a legszükségesebb javításokat tudtuk elvégeztetni. Nyáron a Megyei Közgyűlés döntésére várunk, amely kétféleképpen alakulhat.

- 1. lehetőség: a házat el kell hagyni, így a Népfőiskola egy új helyszínen folytatja tovább a működését.
- 2. lehetőség: egy másik - reméljük civil - szervezet kapja meg az épületet, de az Egyesület – mint bérlő – maradhat tovább az épületben. Ez azért lenne jobb megoldás, mivel több szervezet már könnyebben ki tudja gazdálkodni a működéssel kapcsolatos költségeket.

Az idén 3 pályázatot készítettünk el, melynek ugyan nem ismerjük a konkrét eredményét, de biztató visszajelzéseket kaptunk.

➤ Tevékenységünket, képzéseinket a közeljövőben ki szeretnénk terjeszteni egyrészt a mezőgazdaság, másrészt a művészetek felé. A téli „holt” szezonban előadásokat tervezünk főként az őstermelőknek, mezőgazdasági szakembereknek. Kapcsolatot keresünk a sárospataki és a környékbeli hegyközségekkel.

➤ A május 31-én megrendezett művészetpedagógiai nap sikerén felbuzdulva újabb művészeti képzéseket és előadásokat szervezünk a pedagógusok és más hallgatóság részére.

➤ Előadássorozatot tervezünk a városunkban és környékén élő kismamáknak, anyukáknak és az érdeklődőknek. Tervezett témák: a gyermeknevelés, homeopátia, egészséges életmód, a reformkonyha, természetgyógyászat.

➤ Megtartottuk a népfőiskolai emléknapot. Meglepődtünk, hogy az egyesületi tagok közül csak néhányan mutattak érdeklődést a hagyományos rendezvény iránt, annak ellenére, hogy az utóbbi negyedévben ez volt az egyetlen olyan tervezett megmozdulás, amely mindenkinél egyetértésre talált. Az esemény sikeresen lezajlott. (Bővebben lásd a 2. oldalt)

SNE Bábos Művészetpedagógiai Nap

Május 31-én 9 órától óvónők, tanítónők és közművelődési intézményben dolgozó szakkörvezetők vették birtokukba a tanítóképző Oktatási Központjának földszinti termét.

Három foglalkozás keretében dióhéjban elsajátíthatták egy bármilyen választott nyersanyag (mese, zenemű stb.) színpadra vitelének teljes munkálatait. Először **Szentirmai László** segítségével dramatizáltak egy meséskönyvből kiválasztott szöveganyagot. Megtanulhatták azt, hogy miként emelünk ki drámai csomópontokat az egyébként elbeszélő szövegfolyamból és hogyan keressük meg hozzá a színpadon elmaradhatatlan párbeszédanyagát. Megismerhették az elemzéshez kapcsolódó színpadi tervező munka apró, de elmaradhatatlan fogásait.

Kovács Hedvig a Magyar Bábjátékos Egyesület elnökségi tagja segítségével Smetana: Moldva című zenekölteményét elemezték és dolgozták föl. A résztvevők a zenemű háttérében megbúvó történetre, a számukra biztosított egyszerű papírféleségek-ből nagyszerű bábokat és díszleteket rögtönöztek és eljátszották – egyenlőre csak a résztvevők szűk körében – a helyben létrejött előadást.

Tóth László, a Zsarátnok Bábegyüttes vezetője gyakorlati tapasztalatainak videofelvételekkel illusztrált előtárással segítette a résztvevők önbi-zalmának megerősödését. Saját tanulói együttműködésével kialakított példákkal indította előadását, amelynek nyomán a helyszínen felhalmozott legkevesebb 50 üvegpalack segítségével a résztvevők

szinte készre álmodták a Csipkerózsika tárgyjátékos előadását.

A résztvevők tanácsára és kérésére az ilyen napokat megismételjük.

SZ.L.

Emléknep

2005. július 1-én, pénteken „szűk családi körben” rendeztük meg a népfőiskolai emléknepet. Meghi-

vott előadóink között volt **Porkoláb Lajos** az MNT elnökségi tagja, **Laczkó Gabriella** a SRK Tudományos Gyűjteményei Adattárának igazgatója, valamint **dr. Balácsi Károly** egyesületi tagunk.

Dr. Balácsi Károly a NÉPFŐISKOLA (szócikk az Egynyelvű pataki szótárból) címmel tartott jórészt visszaemlékezéseket tartalmazó előadást, amelyből néhány gondolatot kiragadunk:

„Nos, kezdetben volt a *Dani bácsi népfőiskolája*. Jó volt, szép volt, újdonság volt. Tartalmában igényes, szervezésében precíz, metodikailag paléozott, didaktikailag tudományos, egészében véve unalmas. Helyet a *főiskola* adott, hallgatóságát tekintve, úgy felerészben, szintén. Alapos, módszeres és diszkrét volt, mint Kovács tanár úr, mégis kivívta a hatóság megkülönböztetett figyelmét (Fekete Gyula borsodi születésű író és pataki öreg diákot pl. nem kívánatos személynek nyilvánította). Mi persze – fiatalabb pályatársak, ketten-hárman - részt vettünk a munkában, de inkább illendőségből, s az ügy iránti tiszteletből. A nagy korszak azonban akkor érkezett el, amikor egy merész gondolkodású, lokálpatrióta festő- és életművész – Czinke Ferenc úr, (fáradt teste nyugodjék békében a pácini temetőben) – szerzett pénzt és toborzott fiatalokat a *nemzedéki népfőiskolához*. E szerzemények közül igazán a fiatalok (Bolvári-Takács Gábor, Bordás Pista, Csetneki Jóska, Kántor Pista, Nagy Gyuri, Lovas Tibi és még néhányan) adták a nagyobb értéket, a lendületet és az eruptív erőt. A pénz sem volt elhanyagolható tényező, hiszen egyidejűleg működött 3-4-5 szekció az elmélyült műhelymunkát és a karneváli hangulatot váltogatva az ősi diákvárosban, konkrétan a nyári álmát alvó poros kisvárosban. Tetézzve a Szentirmai Laci féle *Zsákomban a bábom* nemzetközi szinten is jegyzett művészeti fesztiváljaival.

De hogy elfogultsággal ne legyek vádolható az azóta ugyancsak széjjelszéledt fiatalokkal szemben, megemlítem, hogy ők választottak meg engem az immár saját lábára álló civil szerveződésű Sárospataki Népfőiskolai Egyesület első elnökének, és néhány évvel később ugyancsak ők terjesztettek elő bizalmatlansági indítványt velem szemben (na meg persze néhány irigy és félté-

keny öregember,) - de ez ma már elmúlt korok üledéke, fosszília. Úgy hogy erre itt több szót nem is vesztegetek, mert írói munkásságom majdani hagyatékában több etap is részletezi e dramaturgiai fordulatokban bővelkedő esetet különféle szövegkontextusokban.”

Ő maga is elismerte, hogy nehezen szabadult meg a keserűbb ízű gondolatoktól, amelyek eddig zaklatták. Reményeinek adott hangot, hogy előbb-utóbb a sinus-görbe hátára kapaszkodik az Egyesület élete.

Porkoláb Lajos, az MNT elnökségi tagja bemutatta a Hajdú-Bihar megyei népfőiskolák működését, tevékenységi köreit.

„Gyakorlatias ember vagyok, én egész életemben a szakmának azt a részét műveltem, ahol a gyakorlatot kellett csinálni a mindennapokban.”

„Mi, ha a népfőiskoláról gondolkodunk, nekünk Sárospatak egy *SZENT HELY*, fontos hely, és azért jöttünk ide, hogy feltöltődjünk, megerősödjünk.”

Nekünk is van múltunk, mégpedig a Bihartordai Népfőiskola, mely a háború után alakult meg, és mi ezt a hagyományt próbáljuk ápolni. A népfőiskolai mozgalom Hajdú-Biharban a 90-es évek elején jött létre, de kötetlen formában, nem akartak egyesületté alakulni.

Megyei Népfőiskolai Tanács működött a megyében, ez 2000-ben átalakult Megyei Népfőiskolai Egyesületté. 1999-ben alakult meg a Bihari Népfőiskolai Egyesület, melyet 10-12 fővel alapítottunk. Ma is a Megyei Népfőiskolai Egyesületnek vagyok az elnöke. Az ún. „lebegő” népfőiskoláknak vezetői voltak a tagjaink. A közben eltelt időben népfőiskola alakult Kabán, Földesen, Bárádon, Komádiban és Csökmön. Ezek ma már mind bejegyzett népfőiskolai egyesületek, de vannak még kis közösségek, kisebb népfőiskolai kezdeményezések, akik nem tudják és nem is akarják magukat bejegyeztetni.

Ilyen a Megyei Kertbarátok Téli Népfőiskolája, ők évente 6-7 előadást tartanak.

Nyilvánvaló, hogy ahány népfőiskola – és ez a szép a népfőiskolai mozgalom – annyi féle úton indult el és annyi féle módon működik. Általában művelődési központokban jöttek létre.

Kabai Népfőiskola: ősztől tavaszig ún. „téli esték sorozatot” indítanak, itt a lakáskultúrától a vállalkozói ismeretekig mindennel foglalkoznak. Van egy nagyon érdekes sorozatuk a **Magyarságismeret**. A legnevesebb előadókat hívják meg, tavasszal az egyik ilyen előadáson 60-80 fő vett részt, akik nemcsak Kabáról, hanem a környékbeli városokból, településekről jöttek.

Nagyrábéi Népfőiskola: Egy faluban működik, főként **háziasszonyokkal és nyugdíjasokkal**. Elsősorban egészségügyi előadásokat tartanak, amelynek többek között a természetgyógyászat, a gasztronómia a témája.

Érdekes, hogy az osztrák népfőiskolák előadásainak témái 78 %-ban az **egészségügyről szólnak**. *Csökmői Népfőiskola*, más néven Sárkány Népfőiskola. Demokrácia és polgári ismeretek előadásokat tartanak a téli estéken. **Mezőgazdasági népfőiskola**, de ők egyedül számítógépes tanfolyamok szervezésével és bonyolításával is foglalkoznak.

Bárándi és Komádi Népfőiskola tavaly vagy az idén alakult meg.

A *Bihari Népfőiskola* a közelmúltban néhány sikeres pályázatot készített el, többek között a HEFOP, NFI. Felnőttképzéssel foglalkozik, és ennek is a nem formális részével.

Magyarországon mi vagyunk az elsők, akik **kompetencia alapú képzést** végzünk. Most is zajlik egy tanárképzésünk, ahol 20 főt képezünk, ősszel indul 4 csoportban az oktatás. „Csatlakoztunk a szarvasiakhoz, itt 16 tanár képzése folyik, ők második esély iskolákat indítanak. 6 hetenként munkaerő-piaci tréning és a munka világába való visszajutó tréninget tartunk.

Elnyertük a Megyei Munkaügyi Központtól a **munkanélküliek álláskereső klubjának** a működtetését. A kanadai módszer szerint oktatunk 3 hétig egy csoportot. 3 év alatt már 6-8 csoportunk volt, ennek mindig el tudott helyezkedni a 30 %-a. Fontos szerepe van a népfőiskolai mozgalomnak, mert mi tudunk olyan emberekhez eljutni, akiknek életesélyét segítjük, akikkel már senki nem foglalkozik. A népfőiskolai mozgalomnak nem piacos képzéssel kell foglalkoznia, hanem azokkal az elesett emberekkel, akiket a nagy elődök is valamilyen módon megtaláltak, és semmi esélyük nem lenne arra, hogy a munka világába visszakerüljenek. Ezért nagyon fontos a kompetencia alapú képzés, amely azt jelenti, „az a képesség, hogy az ember élni tudja az életét.”

Fontos az általános iskola befejezése, az érettségi, és van egy másik nagyon fontos dolog, ami az élethosszig tartó tanulás. Itt képessé tesszük az embereket arra, hogy tanuljanak.

A népfőiskolai mozgalomnak számtalan ága és iránya van. Azt szeretnénk, ha Biharban sikerülne kialakítani egy olyan tanári gárdát, amely képes lenne ezt a fontos módszert és ismeretet továbbadni.”

Laczkó Gabriella a Faluszeminárium és népfőiskola kapcsolata egykor és ma címmel tartott előadást.

Újszászy Kálmán professzor úr és Szabó Zoltán együtt voltak fiatal tanárok a 30-as években. Szabó Zoltán a Sárospataki Református Kollégium

Teológiai Akadémián gyakorlati teológiát tanított, Újszászy Kálmán pedig filozófiát.

„Szabó Zoltánt kérték meg a diákok 1931-ben, hogy mint gyakorlati teológiai tanár tartson nekik ún. szociológiai szemináriumot, amit később úgy neveztek, hogy faluszeminárium.”

Nemcsak a megmaradt országrészen belül mentek

legációba a nagy ünnepek alkalmával, hanem átszökdöstek a trianoni határon túlra is, tehát a mai Kárpátaljára, Felvidékre és Délvidékre. Itt is találkoztak gyülekezeti tagokkal. Egy-egy református falunál a gyülekezet egyet jelentett a faluval. Az esti beszélgetéseknél néhány pohár bor mellett a nagytiszteletű úrral ott volt együtt a tanító is, és a teológus is, úgymond beszéltek a világ sorsát. Innen tudták azt, hogy valami sokkal többre lenne szükség, valamit tehetnének ők azért, hogy a vidéki társadalom ne süllyedjen még mélyebbre. Tehát megakadályozzák a magyar vidék paraszt gazdájának azt a kiábrándulási folyamatát, amin ez elindult. Ezért kérték Szabó Zoltánt, hogy tartson neki szociológiai szemináriumot.

Először Weis: A magyar társadalom című könyvét tanulmányozták. Nemcsak beszélgetni kell, hanem egy tematikát összeállítani. Az első a művek tanulmányozása. Ehhez talált partnerre Szabó Zoltán Újszászy Kálmánban.

Kidolgozták a falukutatás módszertanát, utána következett a falukutatás és felmérések készítése. Így indulhatott meg 1931-32-es teológiai tanév első félévében Sárospatakon a faluszeminárium.

A diákok könyveket olvastak, és feldolgozták ezeket a műveket. Az este azért volt nagyon fontos, mert nem volt egy kötött idő. Ameddig jólesett a diákoknak és ki nem beszéltek magukat.

Aztán elkezdődött – először csak egy napos – úgymond falukiszállás, aztán rájöttek, hogy ez az egy nap semmire sem elég. Eddig a teológusok látták a falunak az ünnepi arcát a legációk alkalmával, mert az első nap mindenki udvarias a vendéggel. A 3-4. nap pedig már őszintén is tudnak az emberek nyilatkozni. Ezért gondolák úgy a professzorok, hogy most már hosszabbnak kell lennie a faluszeminárium kiállításoknak. Az is fontos volt, hogy a diákok az embereknél lakjanak kint a falvakban, ne a lelkipásztornál, ne a tanítónál. Menjenek velük szántani, segítsenek nekik. A teológusok látták, hogy nagyon sok tehetséges fiatal ember van vidéken. Azt mondták: „ha nekünk ennyit adott a falu, és ennyit tud adni a falu és a magyar vidék, akkor most mi adjunk nekik valamit.”

A diákok hallottak a népfőiskoláról. Újszászy Kálmán találkozott magával a népfőiskolával és Szabó Zoltánnal ők szerveztek népfőiskolát. A népfőiskolának valamilyen módon egy hiteles intézményhez

tartozónak kell lennie. Aki érte úgymond erkölcsi felelősséget vállal. A Sárospataki Teológiai Akadémia tanárai és diákjai és azoknak a tartása egy erkölcsi felelősségtudattal ruházta fel a pataki népfőiskolát.

Ha van a népfőiskola mögött egy közművelődési intézmény, művelődési ház, az is egy garancia. Egykor, akikkel a seminaristák találkoztak a faluban, azokat a személyes ismeretség alapján hívták be az első tanfolyamra.

A népfőiskolának fontos követelménye, hogy legyen helye, legyenek tanárai, állandó tanárai, legyen szervezete, legfőképpen legyen nevelő a népfőiskola, ne annyira tudást adjon át.

„Hét éve működik a Sárospataki Teológiai Akadémián faluszeminárium. Jelenleg a tananyag 4 szemeszterre van felosztva. Óriási lehetőség van ebben, mert Sárospatak a vidéknek (főleg Kárpátaljának) képez református lelkipásztorokat.

A faluszemináriumon hallgató leendő lelkipásztorok megismerkednek azzal a lehetőséggel, hogy többet is tehetnek, minthogy vasárnap fölmennek a szószékre. Itt is a részvétel önkéntes, több szemeszter van, több kurzus is megy egymás mellett. Tananyagunk az első évfolyamon dr. Újszászy Kálmán: A falu (Útmutatás a magyar falu tanulmányozásához). Elkészítettük ennek a mai változatát, átírtuk a diákokkal, és így szerveztük a kiszállásokat.

A népfőiskolához való kapcsolódása ennek az, hogyha egy lelkipásztor jelölt sikeresen letette a vizsgáit, akkor alakíthat népfőiskolai szekciót, ezért magukat egy-egy kis falu népfőiskolai szekciójának nevezik. A leendő lelkészek a semmiből és a semmiért csinálják a népfőiskolát. Valahol itt van ennek a lényege. Éppen ezeken a faluszemináriumi foglalkozásokon ebből megéreznek valamit. Jelenleg ez a népfőiskolának és a faluszemináriumnak a kapcsolódási pontja.”

Az elhangzott előadások után koszorút helyeztünk el a református temetőben Újszászy Kálmán és Szabó Zoltán sírjánál.

Emlékeztünk az 1936-ban indult sárospataki református népfőiskolára, amelynek több hónapos bentlakásos tanfolyamain 12 éven át – Szabó Zoltán, Újszászy Kálmán és Rácz István irányításával – 460 hallgató vett részt.

A népfőiskolai nap zárásaként hagyományos bográcson vacsorával vártuk és búcsúztattuk vendégeinket.

Bírálatra váró pályázataink:

- *NCA 2005. évi működési támogatására*
- *NCA szakmai tanulmányút támogatására* készítettük el pályázatunkat, melyben a Balassagyarmaton működő Ipoly Menti Népfőiskolai Társasághoz látogatnánk el. Az egy régióban a két egymáshoz közel eső, hasonló profilú társadalmi szervezetnek azokat a tevékenységeit tesszük egyrészt „in vivo” vizsgálat, illetve tapasztalatokon nyugvó bemutatás tárgyává, amelyek az egyiknél az egyik területen gazdagabb eredményekkel rendelkező fejlődést értek el, s a másik tanulhat belőle. A kölcsönös tapasztalatszerzés idejét a több munkanapra elosztással a minőség jegyében való munkálkodás, a biztos értékteremtés céljával állapítottuk meg.
- *NCA bűnmegelőzési. Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága felhívására pályázatot készítettünk a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönnel együttműködésben. A büntetés-végrehajtási intézetben lévők társadalmi integrációját elősegítő tevékenység végzése, amelynek keretében OKJ-s számítógép-kezelő szakképesítés megszerzését biztosítjuk, amit kiegészítünk álláskereső tréninggel, munkaügyi és munkajogi tanácsadással, valamint munkaerő-piaci tréninggel. A speciális körülmények között élőknek olyan ismereteket szeretnénk nyújtani, amely feltétlenül, sok esetben minimálisan szükséges, a társadalmi beilleszkedés elindításához, illetőleg fejlesztéséhez.*

Elnyert pályázatok:

- *A Hegyközi Területfejlesztési Szövetség pályázatát nyert az „Élő hagyomány, kézműves mesterek és műhelyeik a Zempléni Hegyközben” címmel. Egyesületünk konzorciumi partnerként vesz részt a projektben, felvállalva az oktatás és a vizsgáztatás teljes körű pénzügyi lebonyolítását, az oktatókkal való kapcsolattartást.*
- *A Magyar Népfőiskolai Társaságtól 2005 évben költségvetési támogatásként 600.000 forintot kaptunk működésre és a regionális tevékenység biztosítására.*

Kedves Olvasónk!

A megújult MÉCSVILÁG szeretné betölteni azt a szerepet, hogy összekapcsol, értesít, fórumot ad minden egyesületi tagnak.

A MÉCSVILÁG – ha fényét megnöveljük – elvilágíthat a városhatáron túlra is.

A MÉCSVILÁG messzire viheti hírünket – a jót, s a rosszat egyaránt.

Tegyünk róla, tegyünk érte, hogy a hírek egyre jobbak legyenek, s a MÉCSVILÁG felfényesedhessen.

Szentirmai László elnök